

Radioaktivitet i tamrein og på beite i Norge. Statusrapport.

Karstein Bye.

Reindriftsadministrasjon, N-9500 Alta, Norge.

Etter Tjernobyl-ulykken var det nødvendig å kartlegge den radioaktive forurensningen i lav på reinens vinterbeiter. Dette for å kunne beregne graden av forurensning i reinkjøtt for vintervesongen. Det ble lagt opp til innsamling av prøver fra samtlige reinbeitedistrikter. Kartleggingen ble ikke fullført i 1986, men ytterligere prøver er samlet inn i 1987.

I 8 distrikter i Nordland ble det sommeren 1987 tatt prøver på samme sted som i 1986. Prøvene ble samlet inn av samme person begge årene.

Resultatene viste at analyser av et begrenset antall prøver på beite gir et dårlig grunnlag for å vurdere forurensningen i reinkjøtt. I ett distrikt viste resultatene en reduksjon i Cs (Cesium 134 og 137) på omkring 50%, mens det i ett distrikt var en økning på 23%. Det var økning av verdien for 3 av distriktene, noe som klart viser den store lokale variasjonen i forurensning. Selv om en tilstreber standard prøvetaking, vil den ulike fordelingen av Cs på arter og i terrenget gjøre metoden lite egnet for en generell kartlegging på et rimelig detaljert nivå. Resultatene indikerer en generell reduksjon av Cs i vinterbeitet på ca. 30% fra 1986 til 1987.

En kartlegging av forurensningen i rein må derfor skje ved måling av rein. Dette er gjort ved levendedyrmålinger under kalvemerkingen sommeren 1987 i samtlige reinbeitedistrikter sør for Saltfjellet (de områder som ble mest rammet og hvor det er aktuelt med tiltak).

Våren 1987 kom svært sent. Målingene under kalvemerking ga høye verdier som tydet på at reinen hadde beitet kort tid på voksende grønnevekster. Det ble satset mye på å få samlet mest mulig av reinen så tidlig som mulig i september for å kunne måle på nytt.

Det ble fram til 2. oktober stimulert til økt uttak av slakt ved at det ble gitt et pristillegg på 5 kr pr. kg levert kjøtt. Før brunst ble det slaktet ca. 8.000 rein i områdene sør for Saltfjellet. En nyutviklet vomtablett (bolus) inneholdende Berlinerblått skulle hindre opptak av Cs fra beite i flere uker. En slik tablett ble satt inn i ca. 3.800 rein. Det har vist seg at tablettene i praksis hadde en funksjonstid på bare noen få dager, og tiltaket må anses å ha hatt svært liten verdi.

For slakting etter brunst (etter ca. 20. oktober) gjenstår det ca. 14.000 rein. Av disse kan en regne med at minst ca. 1.000 vil bli godkjent uten nærmere tiltak (verdier under 6.000 Bq/kg). Det blir forberedt fôring av ca. 4.000 dyr. Av de resterende 9.000 rein kan en håpe på at den lange høsten har begrenset opptak av forurenset lav, slik at en stor del av disse dyrene vil bli godkjent til slakt hvis de samles tidlig etter brunst.

Det var stillet store forhåpninger til bruk av vomtablett som tiltak. Etter at denne ikke har innfridd forventningene, vil en bli nødt til å akseptere en god del kassering av reinkjøtt også denne slaktesesongen.